

ZJAZD JUBILEUSZOWY 40-LECIA POLSKIEGO TOWARZYSTWA GLEBOZNAWCZEGO 1937-1977

W dniach 14-17 września 1977 r. odbył się w Poznaniu uroczysty Zjazd Jubileuszowy 40-lecia Polskiego Towarzystwa Gleboznawczego pod hasłem: „Przez poznanie gleb do wyższych plonów”.

Zjazd otworzył prezes Towarzystwa prof. dr L. Królikowski, witając ponad 300 uczestników zebranych w sali Instytutu Maszynoznawstwa Rolniczego Poznańskiej Akademii Rolniczej, po czym przekazał przewodnictwo prof. drowi B. Dobrzańskiemu.

Pierwsze przemówienie wygłosił podsekretarz stanu Ministerstwa Rolnictwa doc. dr hab. H. Burczyk, który przedstawił obecną sytuację rolnictwa oraz rolę, jaką odgrywa Polskie Towarzystwo Gleboznawcze współpracując z resortami rolnictwa i leśnictwa. Z kolei zabrał głos prezes Zarządu Głównego PTG prof. dr L. Królikowski, który złożył obszernie sprawozdanie z działalności Towarzystwa i przedstawił jego historię. Skrót tego przemówienia podajemy poniżej.

Polskie Towarzystwo Gleboznawcze zostało powołane do życia w 1937 roku. Założycielem Towarzystwa i jego pierwszym prezesem był prof. dr F. Terlikowski, a sekretarzem dr J. Ziemięcka. Rozpoczęto przede wszystkim opracowywanie mapy gleb Polski oraz ujednolicanie słownictwa gleboznawczego. Prace Towarzystwa przerwała II wojna światowa.

Po wojnie, w 1946 r., reaktywowano Towarzystwo. Prezesem został prof. dr A. Musierowicz. Zgodnie ze statutem przystąpiono do popularyzacji nauki gleboznawstwa. Powołano Komisję Nomenklatury i Klasyfikacji Gleb i opracowano przede wszystkim wykazy gleb do map w skali 1:300 tys. i 1:100 tys. oraz do mapy bonitacyjnej 1:25 tys.

Pierwszą mapę gleb Polski w skali 1:1 mln wykonali członkowie Towarzystwa pod redakcją prof. dr J. Tomaszewskiego, za którą otrzymali Nagrodę Państwową III Stopnia. Drugą mapę gleb Polski w skali 1:300 tys. opracowano pod redakcją prof. dra A. Musierowicza.

Z następnych ważniejszych osiągnięć wymienić należy opublikowane prace zespołowe: *Przyrodniczo-genetyczną klasyfikację gleb Polski* oraz

Klasyfikację gleb leśnych i systematykę gleb Polski. Staraniem Towarzystwa wydano także *Prace prof. dra F. Terlikowskiego* oraz *Pięcioletni słownik gleboznawczy* pod redakcją prof. dra T. Komornickiego. W roku bieżącym został ostatecznie opracowany i przekazany do Państwowego Wydawnictwa Naukowego *Album gleb Polski*, zawierający ważniejsze typy gleb w naturalnych barwach, ich lokalizację, ze szczegółowym opisem oraz wynikami analiz glebowych.

Szczególną uwagę w pracach Towarzystwa zwrócono na ujednoczenie metod analitycznych, laboratoryjnych i terenowych, stosowanych w gleboznawstwie, chemii rolnej i biologii gleb. W miarę rozwoju Towarzystwa zostało powołanych siedem komisji naukowych i 30 zespołów roboczych, w których pracuje łącznie ponad 300 członków Towarzystwa. Na wzór Międzynarodowego Towarzystwa Gleboznawczego utworzono 7 komisji naukowych, a mianowicie:

- I. Fizyki Gleby,
- II. Chemii Gleby,
- III. Biologii Gleby,
- IV. Żyzności Gleby i Odżywiania Roślin,
- V. Genezy, Klasyfikacji i Kartografii Gleb,
- VI. Technologii Gleby,
- VII. Mineralogii Gleby.

Wszystkie komisje i zespoły robocze pracują aktywnie, a wyniki ich działalności przedstawia 80 oryginalnych prac metodycznych opublikowanych we własnym zakresie przez Towarzystwo w publikacji *Prace komisji naukowych*, każda w nakładzie 100–150 egzemplarzy.

Ostatnio w Komisji V przy Zespole Roboczym Regionalizacji Przyrodniczo-Gleboznawczej Kraju utworzono grupę roboczą Banku Informacji o Środowisku Glebowym. Grupa ta, składająca się z 24 wybitnych specjalistów z różnych dziedzin gleboznawstwa, pracuje nad ujednoczeniem systemu informatycznego o naszych glebach. Będzie to miało duże znaczenie dla bieżących potrzeb naukowo-badawczych oraz dla praktyki rolniczej i leśnej. Należy bowiem pamiętać, że informacje o glebach na równi z informacjami o całym naturalnym środowisku są niezbędne do prawidłowego prognozowania, planowania i projektowania rozwoju poszczególnych dziedzin gospodarki narodowej oraz do racjonalnej ochrony środowiska.

Głównymi wydawnictwami Towarzystwa są: *Roczniki Gleboznawcze* i *Przegląd Naukowej Literatury Rolniczej i Leśnej*, do powstania których bardzo wydatnie przyczynił się wieloletni prezes Towarzystwa prof. dr M. Górski. Oba wydawnictwa korzystają z zasiłku Polskiej Akademii Nauk. *Roczniki Gleboznawcze* publikują oryginalne prace badawcze z zakresu gleboznawstwa i nauk pokrewnych. Towarzystwo prowadzi wymianę *Roczników Gleboznawczych* z przeszło 120 placówkami naukowymi w 30 krajach, otrzymując w zamian cenne czasopisma zagraniczne.

Przegląd Naukowej Literatury Rolniczej i Leśnej jest pismem referatowym o tej samej tematyce co *Roczniki*. Przekazuje ono wyniki prac naukowych ogłaszanych w językach obcych. Oba wydawnictwa są kwartalnikami o nakładzie 1000 egzemplarzy. Dotychczas wydano 29 tomów *Roczników Gleboznawczych* i 23 tomy *Przeglądu* (tom = 4 zeszyty).

Towarzystwo posiada centralną bibliotekę zawierającą około 4500 książek, nie licząc czasopism, map, atlasów i innych. Nominalna wartość biblioteki wynosi ponad 400 tys. zł.

Ogólna ilość członków Towarzystwa waha się w granicach około 1000 osób rocznie, w tej liczbie jest około 90 profesorów, 80 docentów doktorów habilitowanych, 330 doktorów, 470 magistrów inżynierów oraz 40 techników i innych.

Towarzystwo ma 14 oddziałów zlokalizowanych w głównych ośrodkach naukowych Polski. Wszystkie oddziały pracują nad popularyzacją gleboznawstwa i nauk pokrewnych przez wygłaszanie referatów, organizowanie zjazdów naukowych i sympozjów, prowadzenie kursów szkoleniowych, wykonywanie ekspertyz fachowych z zakresu gleboznawstwa oraz produkowanie pomocy naukowych (monolity glebowe) i niektórych unikalnych aparatów prototypowych dla prac gleboznawczych.

W okresie sprawozdawczym Towarzystwo wyróżniło szczególnie zasłużonych członków: seniora gleboznawstwa polskiego prof. dra S. Miłkaszewskiego i prof. dra A. Musierowicza godnością prezesów honorowych, a prof. dra M. Kwinichidze i prof. dra T. Włoczewskiego godnością wiceprezesów honorowych. Godność członków honorowych Towarzystwa otrzymali: prof. dr S. Bac, prof. dr B. Świętochowski i dr R. Schillak. Prócz tego około 120 członków otrzymało odznaki złote i srebrne Polskiego Towarzystwa Gleboznawczego.

Towarzystwo współpracuje z wieloma instytucjami krajowymi i zagranicznymi: z Ministerstwem Rolnictwa, z Ministerstwem Leśnictwa, z Polską Akademią Nauk, z Instytutem Uprawy, Nawożenia i Gleboznawstwa, z Instytutem Badawczym Leśnictwa i instytutami gleboznawczymi akademii rolniczych. Utrzymuje też kontakt z towarzystwami: Geograficznym, Geologicznym, Botanicznym i Leśnym, a z zagranicznych — z towarzystwami gleboznawczymi Austrii, Bułgarii, Czechosłowacji, Jugosławii, NRD, Węgier, Związku Radzieckiego i z Międzynarodowym Towarzystwem Gleboznawczym. W tym ostatnim pracuje wielu naszych członków w komisjach lub grupach roboczych.

Podstawą finansową Towarzystwa jest działalność gospodarczo-usługowa i produkcyjna, dzięki której prowadzone są prace naukowe, subsydiowane wydawnictwa, organizowane konferencje i zjazdy naukowe, sympozja i konferencje terenowe, szkolenia gleboznawcze, organizowane posiedzenia naukowe w oddziałach, dofinansowywane wyjazdy zagraniczne na kongresy i zjazdy naukowe. Uzyskane wpływy umożliwiają też zapraszanie gości zagranicznych i utrzymywanie personelu administra-

cyjnego Towarzystwa (20 osób), opłacanie lokalu z wszystkimi świadczeniami itp.

Działalność gospodarczo-usługowa i produkcyjna polega na wykonywaniu odpłatnie wszelkiego rodzaju ekspertyz gleboznawczych, pomocy dydaktycznych i aparatów oraz analiz glebowych, chemicznych i biologicznych dla resortów rolnictwa i leśnictwa, akademii rolniczych i innych instytucji. Prace te prowadzi Towarzystwo na podstawie zezwolenia Ministerstwa Finansów.

Prawo do działalności gospodarczo-usługowej i produkcyjnej zawdzięczamy przede wszystkim Komisji Koordynacyjnej Działalności Gospodarczej Organizacji Społecznych, która zawsze przychylnie ustosunkowywała się do postulatów i starań Towarzystwa.

Dynamiczny rozwój Towarzystwa skłonił Zarząd Główny do podjęcia starań o uzyskanie większej powierzchni lokalowej. Obecny lokal bowiem składa się z 6 niewielkich pomieszczeń, zajętych przez sekretariat, księgowość, bibliotekę i laboratorium gleboznawcze. Pracuje w nim stale 14–15 osób, odbywają się wszystkie posiedzenia Zarządu i Prezydium Towarzystwa oraz wszystkich komisji naukowych i zespołów roboczych. W wyniku starań przyznano Towarzystwu jedno piętro o powierzchni 540 m² w mającym się budować pawilonie w dzielnicy Służew nad Doliną I.

Po sprawozdaniu Prezesa nastąpiło uroczyste wręczenie przez podsekretarza stanu Ministerstwa Rolnictwa doc. dra hab. H. Burczyka odznaki Zasłużonego Pracownika dla Rolnictwa następującym członkom Towarzystwa: prezesowi prof. drowi L. Królikowskiemu, wiceprezesowi prof. drowi S. Kowalińskiemu, przewodniczącemu Komisji Biologii Gleby prof. drowi J. Sobieszczańskiemu, przewodniczącemu Komisji Technologii Gleby prof. drowi S. Trzeckiemu, przewodniczącemu oddziału poznańskiego PTG prof. drowi M. Andrzejewskiemu i sekretarzowi oddziału poznańskiego PTG doc. drowi hab. W. Dzieciolowskiemu. Z kolei prezes Towarzystwa wręczył złote i srebrne odznaki PTG 26 zasłużonym członkom i pracownikom administracji Towarzystwa.

W części referatowej Zjazdu wygłoszone zostały 4 referaty:

— „Środowisko glebotwórcze i gleby Wielkopolski” — doc. dr hab. W. Dzieciolowski,

— „Rola nawożenia mineralnego w kształtowaniu produktywności gleb” — prof. dr S. Tuchołka,

— „Ekonomiczne aspekty rolnictwa Wielkopolskiego” — doc. dr. S. Skoczylas,

— „Problemy banku informacji o środowisku glebowym” — prof. dr S. Kowaliński.

Referaty te publikujemy poniżej in extenso.

Poza problemowymi referatami wydano drukiem 29 doniesień o tematyce ściśle związanej z regionem Wielkopolski.

W godzinach wieczornych odbyło się uroczyste spotkanie wszystkich uczestników z gośćmi zagranicznymi, reprezentującymi gleboznawstwo: Czechosłowacji, Jugosławii, NRD, Szwecji, Węgier i ZSRR.

W następnych dwóch dniach odbyła się konferencja terenowa, której celem było zapoznanie uczestników Zjazdu z ciekawszymi glebami Wielkopolski oraz z niektórymi gospodarstwami rolnymi i leśnymi. Konferencja terenowa odbywała się na trzech trasach obejmujących ważniejsze typy gleb Wielkopolski, a mianowicie:

- czarne ziemie szamotulskie,
- gleby bielcowe Puszczy Noteckiej,
- gleby murszowe okolic Nowego Tomysła,
- gleby płowe okolic Kościana,
- gleby typu „krotoszyńskiego”,
- zdewastowane i rekultywowane gleby regionu Konina.

Prócz tego uczestnicy konferencji zwiedzili między innymi kombinat PGR Czempień, WOPR w Sielniku, stadninę koni w Pośadowie, kombinat PGR w Tarwi z pasami przeciwwietrznymi, katę gleb o intensywnej gospodarce rolnej oraz zagospodarowane tereny przemysłowe w Zagłębiu Konińskim.

Zakończenie Zjazdu odbyło się w Koninie pod przewodnictwem prof. dra A. Andrzejewskiego. Na wstępie przemawiał wojewoda koniński mgr H. Kazimierzczak, który wysoko ocenił współpracę z gleboznawcami poznańskimi na terenie województwa.

Podsumowania dokonał prezes Towarzystwa podkreślając znaczne korzyści, jakie wynieśli uczestnicy Zjazdu przez bliższe poznanie osiągnięć wielkopolskiego rolnictwa. Na tym odcinku znaczną rolę odgrywają opracowania naukowe, co dowodzi ścisłej współpracy Ośrodka Poznańskiego z praktyką w zakresie gleboznawstwa i innych nauk rolniczych. Kończąc swoje przemówienie prezes serdecznie podziękował organizatorom Zjazdu i terenowym władzom za sprawną i umiejętną organizację.

Zjazd uchwalił następujące wnioski:

— Należy podjąć pracę nad uproszczeniem systematyki gleb pobażniennych (gleby murszowe i czarne ziemie).

— Dotychczasowe opracowania kartograficzne pozwalają na wydzielenie regionów o zbliżonych zdolnościach produkcyjnych uwarunkowanych przeszłością geologiczną i zbliżoną geomorfologią.

— Jedyną drogą do osiągnięcia stałego postępu produkcji rolnej bez naruszenia żyzności gleby jest racjonalna organizacja przestrzeni produkcyjnej niezależnie od warunków glebowych. Zagadnienie to znajduje coraz szersze uzasadnienie w doświadczeniach, szczególnie w dziedzinie melioracji gleb.

— Stwierdzono pojawienie się bariery ekologicznej polegającej na zbyt małej wilgotności gleby w stosunku do układu: ilość składników wniesionych do gleby-właściwości fizjologiczne rośliny. Zmusza to do

zmiany utartych poglądów na melioracje wodne, które dotychczas traktowane są jednokierunkowo z nastawieniem na odwodnienie gleby. Nabiera natomiast znaczenia gromadzenie zapasów wody w glebie oraz w zbiornikach retencyjnych.

— W obecnej sytuacji rolnictwa niekorzystnym objawem jest zmniejszone zainteresowanie nawożeniem organicznym. Utrzymanie i podniesienie żyzności gleby jest bardzo trudne i problematyczne bez stałego uzupełniania substancji organicznych.

Na tym Zjazd zakończono.

L. K.

ЮБИЛЕЙНЫЙ СЪЕЗД ДЛЯ ОЗНАМЕНОВАНИЯ 40-ЛЕТИЯ ПОЛЬСКОГО ОБЩЕСТВА ПОЧВОВЕДОВ (1937-1977 г.)

Резюме

В днях 14-17 сентября 1977 г. состоялся в Познани торжественной Юбилейный съезд для ознаменования 40-летия П.О.П., под лозунгом „Посредством познания почв к высшим урожаям“.

В съезде принимали участие: свыше 300 членов общества, заместитель министра доктор с.х. наук доцент Г. Бурчык, представители Польской академии наук, местных агрономических органов и местной Сельскохозяйственной академии. Из зарубежных гостей участвовали в съезде представители общества почвоведов: Чехословакии, Югославии, ГДР, Швеции, Венгрии и СССР. После официальных выступлений обширный отчет о деятельности общества представил его председатель профессор доктор Л. Кроликовски. Напомнил он, что первая карта почв Польши в масштабе 1:1 млн и карта в масштабе 1:300 тыс. были оформлены членами общества. Обратил тоже внимание на значительное публицистическое достояние общества, которым издаются два журнала: *Ежегодник почвоведения* и реферативный *Обзор научной агрономической и лесной литературы*. Из крупных печатных трудов следует еще назвать *Пятиязычный словарь по почвоведению* и сданный в печать цветной *Альбом почв Польши*. По примеру Международного общества почвоведов, Польским обществом почвоведов организовано 7 научных комиссий и около 30 рабочих коллективов, в которых работает около 300 членов. Ими разрабатываются различные научные проблемы, а результаты работ бывают затем опубликованы в трудах научных комиссий в тираже 100-150 экземпляров. В отчетном периоде издано 80 таких работ. Одной из комиссии актуально ведутся работы по унифицированию методов информатики о почвенной среде.

Общество насчитывает около 1000 членов, сгруппированных в 14 филиалах находящихся в главных научных центрах страны.

В реферативной части съезда были зачитаны четыре доклады, опубликованные далее в настоящем выпуске.

Двухдневная научная экскурсия ознакомила участников съезда с более важными земледельческими и лесоведческими учреждениями Великопольского региона.

MEETING FOR CELEBRATION OF THE 40-YEAR ANNIVERSARY
OF THE POLISH SOCIETY OF SOIL SCIENCE (1937-1977)

SUMMARY

From 14th to 17th November 1977 in Poznań the meeting for celebration of the 40-year anniversary of the Polish Society of Soil Science (PSSS) under the motto "Through recognition of soils to higher yields" took place.

The meeting was attended by over 300 members of the PSSS, as well as by Assoc. Prof. Dr. H. Burczyk, Vice-Minister of Agriculture, representatives of the Polish Academy of Science, of territorial agricultural authorities and of the local Agricultural University. Among the foreign guests representatives of the Societies of Soil Science from Czechoslovakia, Yugoslavia, German Democratic Republic, Sweden, Hungary and USSR took part in the meeting. After official speeches, a detailed report on the PSSS activity was delivered by its President, Prof. Dr. L. Królikowski. He drew attention to the fact that the first map of Poland in the scale of 1:1,000,000 and another map in the scale of 1:300,000 were worked out by members of the Society. Also a considerable editorial output of the Society, by which two periodicals: *Roczniki Gleboznawcze* (Soil Science Annuals) and *Przegląd Naukowej Literatury Rolnej i Leśnej* (Review of Scientific Agricultural and Forest Literature) are issued, has been stressed. Among the more important publications also the *Five-Lingual Soil Science Glossary* and the coloured *Album of Polish Soils* (at present in print) deserve mentioning. The Polish Society of Soil Science has 7 Scientific Commissions, corresponding with those of the International Society of Soil Science, and about 30 Working Groups, in which more than 300 members of the Society are acting. They are solving various scientific problems, which are published later on by means of small typography in the edition of 100-150 copies in the periodical *Works of Scientific Commissions*. In the period covered by the report 80 such publications appeared. One of the Scientific Commissions is working at present on the unification of the soil information system.

The Society has about 1000 members grouped in 14 branch divisions situated in principal scientific centres of our country.

During the Meeting four lectures presented below have been delivered.

The two-day excursion has made participants of the Meeting acquainted with some interesting agricultural and forest objects of the Wielkopolska Region.

